

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. II. Quæ conditiones ad meritum requirantur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

ARTICULUS II.

Quæ conditiones ad meritum requirantur?

11. Terminata questione, an sit in hominibus meritum de condigno apud Deum, consequens est, ut quid sit tale meritum declarem; quod non potest à nobis melius explicari, quam conditiones ad tale meritum requisitas exponendo. Hæ autem ex tribus præcipue capitibus requiri possunt: primò ex parte actus capacis meriti: secundò ex parte hominis merentis: tertio ex parte Dei apud quem meretur. Ex parte actus tres requiruntur conditiones, nempe quòd sit liber, bonus, & utilis alteri, seu factus in obsequium alterius. Ex parte hominis merentis duarum tantum necessariz sunt, scilicet quòd sit in statu gloriæ habitualis seu sanctificantis, loquendo de merito beatitudinis supernaturalis, & quòd sit in statu viæ. Ex parte verò Dei, apud quem homo meretur, requiritur aliqua ordinatio operis meritorij ad præmium. De conditionibus primi & secundi generis agemus in hoc articulo, de ultima verò dicemus in sequenti.

§. I.

Exponuntur tres conditiones ex parte actus meritorij requisitæ.

12. Dico primò: Ut actus sit meritorius, debet esse liber, non solum libertate imperfecta & inchoata, quæ spontaneitas dicitur, & solum immunitatem à coactione importat, sed etiam libertate perfecta & completa, quæ indifferentiâ activam, seu potentiam ad oppositum requirit.

Hæ conclusio est certa de fide, definita ab Innocentio X. in sua Constitutione, ubi hæc propositionem ut hæreticam proscibit: *Ad merendum & demerendum in statu nature lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed solum à coactione.* Eandem propositionem ut hæreticam prius damnaverat S. Thomas quæst. 6. de malo, art. unico, his verbis: *Quidam posuerunt quòd voluntas hominis ex necessitate moveretur ad aliquod eligendum, nec tamen ponant quòd voluntas cogere- tur: non enim omne necessarium est violentum, sed solum id cuius principium est extra; unde & motus naturales inveniuntur aliqui necessarii, non tamen violenti, &c.* Hæc autem opinio EST HÆRETICA, vult enim rationem meriti & demeriti in humanis actibus: non enim videtur esse meritorium vel demeritorium, quòd aliquis sic ex necessitate agit, quòd vitare non possit. Idem docet in hac parte quæst. 2. art. 3. ubi rationem meriti & demeriti ponit ut proprietatem actus moralis & humani, de cuius ratione est libertas indifferentiæ. Unde in solut. ad 2. docet hominem esse dominum illorum actuum per quos meretur. Et art. 4. ad 2. sic ait: *Homo sic movetur à Deo ut instrumentum, quòd tamen non excludit quòd moveat seipsum per liberum arbitrium: & ideo per suum actum meretur vel demeretur apud Deum.*

13. Favent etiam SS. Patres: Hieronymus enim lib. 2. contra Iovinian. ait: *Vbi necessitas, nec corona, nec damnatio est.* Et Bernardus serm. 81. in Cantica: *Vbi non est libertas, nec meritum.* Unde Sapiens Eccles. 3. 1. explicans quâ ratione iustus bene operando meruerit laudem, dicit: *Qui per-*

Tomus IV.

Aut transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit: quia sine hac libertate indifferentiæ, & potentia ad agendum vel non agendum, nihil esset admiratione vel præmio dignum in operibus iustorum.

Ratio etiam suffragatur: Primò quia esse meritorium, vel demeritorium, est proprietas quædam actus humani: Sed actus purè spontanei, & à sola coactione, non verò à necessitate immunes, non sunt propriè humani: Ergo nec meritorij vel demeritorij. Minor probatur: Ille actio- nes propriè humane dicuntur, quæ ex voluntate deli- berata procedunt, ut ait S. Thomas supra quæst. 1. art. 1. Sed actus purè spontanei non procedunt à voluntate deliberata, id est, ex deliberatione rationis, & electione voluntatis, ut patet in amore beatifico, vel in volitione boni ut sic: Ergo non possunt dici propriè actus humani.

Secundò: Inter eum qui meretur, & eum qui præmiatur, est quidam contractus; nam qui meretur, exhibet obsequium suum, qui autem præmiatur, dat mercedem: constat autem quòd inter contrahentes nullus dat aliquid, nisi habeat ejus dominium, unde actus meritorius debet esse sub dominio merentis: Sed dominium voluntatis est per libertatem indifferentiæ, per quam in ejus potestate est agere, vel non agere, aut agere hoc vel illud, ut docet S. Thomas 1. p. quæst. 82. art. 1. ad 3. dicens quòd *sumus domini nostrorum actuum, secundum quòd possumus hoc vel illud eligere:* Ergo actus meritorius debet esse liber libertate indifferentiæ, & non solum libertate spontanei- tatis, seu immunitatis à coactione. Unde commune Theologorum proloquium est, desumptum ex Aristotele 3. Ethic. cap. 5. *Naturalibus neque meremur, neque demeremur.*

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò: Angelus in primo instanti meruit, & tamen in eo non erat perfectè liber. Similiter in Christo non fuit libertas indifferentiæ, & tamen in eo fuit perfectissimum meritum, ut docent Theologi 3. p. quæst. 19. Ergo ad meritum non requiritur libertas indifferentiæ, sed sufficit libertas à coactione. Unde S. Thomas in 3. sent. dist. 18. quæst. 1. art. 2. ad 5. sic ait: *Eriam si liberum arbitrium Christi esset determinatum ad unum numero, sicut ad diligendum Deum, quòd non facere non potest, tamen per hoc non amittit libertatem, aut rationem laudis sive meriti, quia in illud non coacte sed sponte tendit, & ita est actus sui dominus.*

Respondeo, quòd licet Angelus in primo instanti creationis non fuerit liber libertate specificationis, seu contrarietatis ad bonum & malum, quia in illo instanti peccare non poterat, fuit tamen tunc liber libertate contradictionis, seu quoad exercitium, quòd sufficit ad rationem meriti, ut in Tractatu de Angelis declaravimus. Idem dicendum de Christo: licet enim ille, ratione suæ impeccabilitatis, non esset liber libertate contrarietatis ad bonum & malum, erat tamen liber libertate contradictionis & exercitij. Vnde S. Thomas loco citato solum intendit, quòd etsi liberum arbitrium Christi esset determinatum ad unum, scilicet ad dilectionem Dei quoad perfectiones necessarias, poterat tamen migrari, quia cum tali determinatione remane-

Dist. 13. art. 5.

bat liber & indifferens quantum ad exercitium, seu indifferentia & libertate contradictionis, ad eandem dilectionem Dei, oportet est ratio diligendi creaturas, ut in Tractatu de actibus humanis fuisse exposuimus.

Diff. 2.
art. 1.

18. Obicies secundò: Meritum ex divina acceptatione ad primum dependet, adeò ut dato quocumque opere perfectissimo, etiam libero, si Deus non acceptet illud ad vitam æternam, non sit meritorium vitæ æternæ: Sed Deus potest acceptare ad vitam æternam non solùm opera libera, sed etiam necessaria, ut patet in morte sanctorum Innocentium, quam licet non liberam, sed necessariam, acceptavit Deus ad coronam martyrii: Ergo actus non liber, præsertim ordinis supernaturalis, potest esse meritorium.

19. Respondeo distinguendo Majorem: Meritum dependet ex divina acceptatione, tantum, negatur: ex divina acceptatione, & simul ex bonitate morali operis, quæ libertatem indifferentiæ supponit, concedo Majorem; & nego Minorem intellectam de acceptatione ad gloriam tanquam ad primum. Ad probationem in contrarium subjunctam, dico. Innocentes non habere propriè & simpliciter aureolam martyrii, subindeque nec ad eam propriè & simpliciter dici posse acceptatos, sed solùm ad aliquam participationem ipsius (idque non tanquam ad primum) consistentem in gaudio, quod ex mera Dei liberalitate percipiunt, videndo se esse occisos in obsequium Christi: ob quam etiam duntaxat considerationem eos Ecclesia inter Martyres numerat; sicut illi numerat inter Virgines, ob carnis integritatem in qua morui sunt, licet eorum virginitas, siue integritas, ad promerendam aureolam virginitatis non pervenerit, defectu usus rationis & libertatis. Solutio est D. Thomæ in 4. dist. 49. quæst. 5. art. 3. quæstionum. 2. ad 12.

20. Dico secundò: Ut actus sit meritorius apud Deum, debet esse moraliter bonus.

Ratio huius conclusionis est, quia opus malum non est dignum premio, sed poenâ: opus verò indifferens vel nullum est in individuo, juxta probabiliorē sententiam, vel si opus indifferens in individuo admittatur, non est cur potius sit premium quàm poenâ dignum; nam si non meretur poenam, quia caret maliciâ, etiam non meretur premium, quia caret bonitate: Ergo solus actus moraliter bonus potest esse meritorius apud Deum. Quod debet intelligi de bonitate plena & perfecta, ita ut ad hoc ut actus sit meritorius, debeat esse bonus ex objecto, & omnibus circumstantiis: Tum quia repugnat quòd unus & idem actus sit bonus ex objecto, & malus ex circumstantiis, vel e contra, sed eo ipso quod malè sit ex quocumque capite, simpliciter malus est, nullamque bonitatem moralem obtinet, ut in Tractatu de moralitate actuum humanorum docuimus: Tum etiam quia etsi daretur actum humanum posse esse simul bonum ex objecto, & malum ex circumstantiis, non esset tamen meritorius apud Deum; quia talis actus, bonus & malus simul, non posset placere Deo, neque esse objectum divinæ dilectionis, ipsum ad premium acceptantis; Mundi enim sunt oculi ejus, & ad malum respicere non potest, ut dicitur Abacuc. 2. Unde de facientibus elemosynam, aut jejunantibus ex vana gloria, dicit Christus Matth. 6. Receperunt mercedem suam. Et D. Gregorius homil. 12. in Evang. de parabola decem Virginum, hac

Diff. 4.
art. 1.

A scribit: Compellor dicere, ut bona que agitis, cum magna cautela teneatis: ne per hoc quod à vobis rectum geritur, favor aut gratia humana requiratur, ne appetitum laudis subrepat, & quod fors ostenditur, minus à mercede vacuetur.

Circa eandem conditionem addendum est, non sufficere ad rationem meriti beatitudinis supernaturalis, esse actum bonum quomodocumque, sed requiri ipsum esse ordinis supernaturalis. Ratio est, quia media ordinata ad consecutionem alicujus, debent esse ipsi proportionata: Sed meritum habet rationem medij in ordine ad consecutionem præmij: Ergo meritum beatitudinis supernaturalis debet esse supernaturale, ut servetur proportio. Sed de hoc fufius infra dicitur, cum ostendamus ad meritum vitæ æternæ requiri influxum aliquem, seu imperium charitatis.

Dico tertio: Ut opus sit meritorium, debet fieri in obsequium alterius, illius scilicet qui mercedem sive premium redditurus est.

Probat brevis: Cum meritum respiciat retributionem, oportet ut retributio expectetur, & debeatur à persona determinata; quod enim à nullo debetur, à nullo jure aliquo existit: Sed non debetur merces ab aliqua persona, nec ab ea jure exigi potest, nisi actio ad ipsam dirigatur, & in ejus obsequium cedat: Ergo ut opus sit meritorium, debet fieri in obsequium alterius, & cedere in bonum, utilitatem, vel honorem illius, qui mercedem sive premium redditurus est. Et certe nullus petit aut expectat premium ab eo, ad quem actionem suam non dirigit, nec ipsa in ejus obsequium vel honorem cedit. Unde S. Thomas supra quæst. 21. art. 3. ait: Meritum & demeritum dicuntur in ordine ad retributionem, que fit secundum justitiam: retributio autem secundum justitiam fit alicui ex eo quod agit in profectum vel nocumentum alterius.

Querunt hic aliqui, utrum ad meritum requiratur necessario aliquis actus realis & positivus, vel omisio mali, siue aliquo actu positivo, possit esse meritoria?

D Ratio dubitandi est primò: Quia peccatum aut demeritum potest esse absque omni actu, ut de peccato omissionis docent aliqui ex nostris Thomistis, & videtur insinuare D. Thomas supra quæst. 71. art. 5. Ergo & meritum.

Secundò: Quia si Deus præcipiat homini ut cesset ab omni actu, per talem cessationem homo obediet Deo, atque adeò merebitur: Ergo sine omni actu potest esse meritum.

Tertio: Quia duæ sunt partes universalis justitiæ, scilicet facere bonum, & declinare à malo, teste D. Thomæ 2.2. quæst. 79. art. 1. & Aristotele 3. Ethic. cap. 5. Sed meritum respondet justitiæ: Ergo tam in omissione mali, quam in operatione boni, potest meritum inveniri. Unde Eccl. 31. laudatur & beatificatur ille, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit. Et additur: Ideò stabilita sunt bona illius in Domino. His tamen non obstantibus

Dicendum est, ad meritum præmij apud Deum, requiri proprium & positivum actum voluntatis. Ita contra Recentiores aliquos communiter docent nostri Thomistæ, cum S. Doctor supra quæst. 71. art. 5. ad 1. ubi sic discurre: Plura requiruntur ad bonum, quàm ad malum, ed quòd bonum contingit ex tota integra causa, malum verò ex singularibus defectibus, ut Dionysius dicit cap. 4. de divin. nomin. & idè peccatum potest contingere, siue

fre aliqui faciat quod non debet, sine non faciendo. A
quod debet: sed meritum non potest esse, nisi aliquis
faciat voluntarie quod debet; & ideo meritum non
potest esse sine actu, sed peccatum potest esse sine actu.

Confirmatur: Meritum apud Deum debet in
gloriam ejus aliquo modo referri; quia, ut su-
pra ostendimus, de ratione meriti in comuni
est ut sit in obsequium vel commodum ejus, a-
d quem est tale meritum: Sed pura carentia,
sive omisso actu mali, non refertur in gloriam
Dei, neque intrinsec, cum de se sit indifferens
ad hoc ut bene vel male appetatur; neque et-
iam ex ordinatione operantis, qui supponitur
nullum habere actum: Ergo non est meritoria
apud Deum.

Confirmatur amplius: Per meritum homo
vivit in beatitudinem: Atqui per puram ca-
rentiam, seu negationem actus, homo non potest
vivere in beatitudinem, sed ad summum ab il-
la non recedere: Ergo illa non sufficit ad meri-
tum, sed requiritur necessarii aliquis actus posi-
turus, in quo meritum fundetur. Unde

Ad primum respondeo, negando Antece-
dens: ut enim ostendimus in tractatu de pec-
catis, non potest dari omisso culpabilis sine actu
precedente, aut concomitante, qui sit causa, vel
occasio illius. Addo quod D. Thomas supra
quæst. 6. art. 3, docet omissionem actus non esse
indirecte ac moraliter voluntariam, nisi quando
homo potest & tenetur aliquid facere, & sciens
ac videns illud non facit: hoc autem accidere
quidem potest in omissione bonorum actuum,
non tamen in omissione malorum: nam in bonis
actibus potest supponi potestas, & obligatio fa-
ciendi, in malis autem, licet supponatur pote-
stas, non potest supponi obligatio; & ideo licet
deur quod omisso boni actus possit esse volun-
taria indirecte & moraliter, absque omni actu
eam precedente, aut concomitante, subindeque
demeritoria & peccaminosa; tamen omisso
mali actus non potest esse ita voluntaria mora-
liter & indirecte, ut ad meritum sufficiat, absq;
omni actu voluntatis, sed oportet esse directe
voluntatem per aliquem actum.

Ad secundum respondetur, quod in illa hy-
pothesi nullo modo meretur homo, vel Ange-
lus, cessando ab omni actu, sed solum vitaret
peccatum, quod aliqui eliciendo aliquem ac-
tum committeret: nisi supponatur quod saltem
ei permitteret Deus elicere actum interiore, quo
ab omni alio actu cessare veller: in eo e-
nim casu meretur.

Ad tertium dicendum cum D. Thoma loco in
objectione citato in resp. ad 2. quod declinare à
malo, secundum quod ponitur pars justitie, non impor-
tat negationem puram, quod est non facere malum:
hic enim non meretur palmam, sed solum vitat pre-
mum. Importat autem motum voluntatis repudian-
ti malum, ut ipsum nomen declinationis ostendit. Et
hoc est meritorium, precipue quando aliquis impu-
gnatur, ut malum faciat, & resistit. Unde quando
in Scriptura laudatur justus, qui potuit trans-
gredi, & non est transgressus, non laudatur præ-
cipue propter non transgressionem legis, negati-
ve sumptam, & quatenus est pura carentia, sed
propter voluntatem quam habet obediendi
Deo in non transgrediendo legem ejus.

Dua conditiones ex parte persona merentis
necessarie explicantur.

Dico quarto: Ad actum meritorium vitæ æ-
ternæ requiritur gratia in merente, non so-
lum in statu naturæ lapsæ, sed etiam in statu na-
turæ integræ. Ita D. Thomas hic art. 2. ubi ait
quod hominis sine gratia duplex status conside-
rari potest: unus quidem naturæ integræ, qua-
lis fuit in Adam ante peccatum: alius autem
naturæ corruptæ, sicut est in nobis ante repara-
tionem gratiæ. Et subdit, quod homo in primo
statu non potest mereri vitam æternam sine gra-
tia, propter unam rationem: quia sine illa ejus
actus non ordinantur divinitus ad vitam æter-
nam; cum per divinam providentiam non ordi-
nentur actus creaturæ ad ea quæ excedunt pro-
portionem principii ipsorum actuum, qualis est
vita æterna, quæ excedit etiam cognitionem
creaturæ, juxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 2.
Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis
ascendit, &c. In secundo vero statu, non solum
propter hanc rationem non potest homo sine
gratia mereri vitam æternam, sed ulterius pro-
pter impedimentum peccati, quod cum sit qua-
dam Dei offensæ, reddit hominem Deo invisum
& exosum: unde nihil potest agud ipsum mere-
ri, nisi prius illi reconcilietur, eique gratus &
acceptus reddatur per gratiam justificantem.
Quare gratia in homine existente in statu natu-
ræ integræ, multum tantum facit; elevat scilicet
hominem ad Divinorum participationem: in
homine vero lapsio in peccatum personale, vel
originale, duo præstat: in primis enim sanat, &
reconciliat hominem Deo; deinde elevat eum
ad meritorie operandum. Unde ad Rom. 9. gra-
tia dicitur vita æterna: quia clara Dei visio, quæ
est vita æterna, in gratia sanctificatione, ut fructus
in semine continetur. Ex Joan. 4. vocatur Fons
aquis salientis in vitam æternam: quia commatura-
liter tendit in vitam æternam, quæ est ejus con-
summatio & ultima perfectio; & opera justor-
um per meritum de condigno ad ipsam elevat,
& perducit. Hinc opera omnia, etiam superna-
turalia, quæ sine gratia habituali fiunt, mortua
vocantur: quia cum per gratiam non vivificen-
tur, etiam non possunt vitam æternam apud
Deum mereri. Hinc etiam Dionysius de Eccles.
Hierarch. cap. 2. ait hominem non posse facere
divina, nisi prius ipse divinus efficiatur: & Au-
gustinus lib. 1. contra duas Epist. Pelag. cap. 2.
docet homines non recte vivere (in ordine scilicet
ad beatitudinem, & vitam æternam) nisi ef-
fecti sint filii Dei per gratiam sanctificantem.
Hinc denique Tridentinum sess. 6. cap. 16. hæc
habet: Christus Iesus tanquam caput & membra, &
tanquam vitis in palmites, in ipsos justificatos iugiter
virtutem influit: quæ virtus bona eorum opera sin-
per antecedit, & comitatur, & subsequitur; & sine
qua nullo pacto Deo grata & meritoria esse possent.

Dico quinto: Ad meritum ex parte merentis
de lege ordinaria requiritur status viatoris, id
est, quod homo ambulet per fidem, & non per
claram visionem, & in corpore mortali & passibi-
li existat. Ita D. Thomas 2. 2. quæst. 13. art. 4.
ad 2. ubi sic habet: Mereri & demereri pertinet
ad statum viæ.

Colligitur etiam ex Scripturæ locis, in qui-
bus dicitur judicandos esse homines, & acce-
ptos

pturos premium vel penam, secundum opera quae in corpore fecerunt: 2. ad Corinth. 6. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque prout gessit in corpore, sive bonum, sive malum. Item ex aliis, in quibus moventur homines operari, quamdiu dies est, & antequam nox adveniat: Joan. 9. Me oportet operari opera eius qui misit me, donec dies est: venit nox quando nemo potest operari: nam ibi per diem tempus praesentis vitae intelligitur; per noctem vero mors, seu status post mortem, in quo nemo potest meritorie operari. Upde Ecclesiastes 9. dicitur: Mortui nihil noverunt amplius nec habent ultra mercedem. Ubi D. Hieronymus: Mortui (inquit) nihil valent ad id adiacere, quod semel secum tulerunt de vita, &c. neque expectant aliquam retributionem atque mercedem, ultra eam scilicet quam in hoc corpore meruerunt. Et apud Prosperum est sententia Augustini 172. Frustra sibi homo post hoc corpus promittit, quod in hoc corpore comparare neglexit. Denique Ecclesiastici 11. dicitur: Ubi ceciderit lignum, ibi manebit. In quibus verbis per casum ligni mors hominis designatur, & per eius immobilitatem & permanentiam, meritum vel demeritum hominis in alia vita non augeri vel minui declaratur.

32. Huius conditionis nullam aliam existimo assignari posse rationem, quam divinam voluntatem, quae disposuit & ordinavit dare premium operibus vitae, non autem illis quae post viam fiunt; nam si solum naturam operum consideremus, non minus videntur meritoria opera patriae, quam vitae, cum in patria sint actiones liberae, & quae magis Deo placent, & a maiori dilectione procedunt. Quamvis enim ipsa Dei dilectio in patria sit necessaria, & non libera, plures tamen aliae actiones liberè fiunt circa media, quae non habent necessariam connexionem cum dilectione Dei. Addo quod status vitae non potest ex sola rei natura definiri, sed ex consilio, & ordinatione divina dependet; sicut currentibus in stadio tempus cursus & certaminis dependet ab ordinatione & determinatione Principis, vel Reipublicae, praemia proponentis. Quo exemplo ad id explicandum utitur Apostolus 1. ad Corinth. 9.

33. Valde tamen consentaneè ad naturam hominis praefixus est terminus vitae in puncto mortis, & dissolutionis animae à corpore: quia conaturale est animae humanae, ut mediante corpore suam perfectionem acquirat; & in illo plures habet occasiones merendi, & pugnandi pro bravio beatitudinis comparando. Congruum est etiam, ut creaturae intellectuales per fidem ad visionem perveniant, & prius intellectum Deo submittant, quam ad illum videndum eleventur. Unde ad statum vitae, in quo solum est meritum, duo de via ordinaria requiruntur, scilicet fides, & existentia in corpore: de potentia tamen extraordinaria status vitae cum clara Dei visione stare potest: ut patet in Christo, qui à primo instanti suae conceptionis fuit simul viator & comprehensor; unde eius meritum non potuit in fide fundari, sicut nostrum, sed in altiori genere cognitionis, nempe scientia infusa, aut clara Dei visione, ad Deum, ut est ratio diligendi creaturas, terminata: de quo in Tractatu de Incarnatione. Similiter quamvis respectu beatitudinis adeptae & possessae repugnet ab intrinseco dari meritum; quia cum meritum se habeat ad premium, ut via ad terminum, est ejus

A quod nondum habetur, ut docet S. Thomas 3. p. quaest. 19. art. 3. ex quo ibidem inferri, quod Christus nec gratiam, nec scientiam infusam, nec beatitudinem animae, nec unionem hypostaticam meruit, quia haec omnia habuit à primo instanti conceptionis: non repugnat tamen de potentia absoluta, quod etiam in termino adeptae beatitudinis mereatur aliquis ulteriorem gradum, & augmentum illius, vel aliqua praemia accidentaliter; quia licet sit in termino respectu primae beatitudinis adeptae, potest tamen esse in via ad ulteriorem gradum, qui illi deest, vel ad aliquod premium accidentale quo caret. Sicut Christus, quamvis à primo instanti suae conceptionis esset beatus quantum ad animam, meruit tamen gloriam corporis, & ejus immortalitatem, aliasque dores gloriosas.

B Dixi de potentia absoluta: quia cum beatitudo sit ex sua natura immutabilis, & mensuretur aeternitate participata, non est conveniens, ut semel obventa, ulterius augeatur, aut minuat, & quod Beati praemia aliqua accidentaliter de novo mereantur, ut docet D. Thomas 1. parte quaest. 62. art. 9. ad 3. ubi loquens de Angelis beatis, sic ait: Quidam dicunt quod quantum ad premium accidentale etiam mereri possunt. Sed melius est ut dicatur, quod nullo modo aliquis beatus mereri potest, nisi sit simul viator & comprehensor, ut Christus, qui solus fuit viator & comprehensor: praedictum enim gaudium (de salute eorum qui per ipsorum ministerium salvantur) magis acquirunt ex virtute beatitudinis, quam illud mereantur.

§. IV.

Corollarium notatu dignum.

E X dictis sequitur, valde incertum esse ac dubium, an Enoch & Elias in paradiso terrestri degentes, de facto mereantur quibusdam id affirmantibus, aliis vero negantibus.

Ratio autem pro parte affirmativa est: Tum quia praedicti Sancti videntur habere omnes conditiones ad meritum requiritas, tam ex parte personae merentis, cum sint in statu gratiae, & viae, quam ex parte ipsius actus meritorii, cum eorum operationes sint liberae, bonae, bonitate etiam supernaturali, & in obsequium Dei factae: Tum etiam quia non convenit divinae bonitati, imò indignum videtur divinae munificentiae, illos sanctissimos viros miraculose tanto tempore in hac vita detinere, & sine fructu meritis eos visione beatifica tamdiu privare.

Pro parte vero negativa militat magnum inconveniens, quod videtur sequi ex sententia affirmante, nempe gratiam & charitatem Eliae & Enoch esse superiorem, & majorem, seu intensiorem gratia D. Joannis Baptista, & Apostolorum; quia in tot annorum curriculum continuo mereri, auget gratiam & charitatem, quasi in infinitum.

Nec valet quod aliqui dicunt ad vitandum hoc inconveniens, nimirum quod licet Enoch & Elias continuo mereantur, quia tamen carent carnis rebellionem, operandique difficultate, tam exiguum est illorum meritum, ut nunquam intensiores, vel aequè intensos actus charitatis eliciant, quam D. Joannes Baptista, & Apostoli, subindeque ad eorum gratiam & gloriam nunquam perveniant.

Non

Non valet inquam, hæc responsio: absurdum enim videtur dicere, illos sanctissimos viros, si mereri possunt secundum communes regulas aliorum viatorum, in tam longo tempore parum mereri, id est solum quia rebellionem carnis, operandique difficultatem non sentiant, quasi excellentia meriti, vel omnino, vel præcipue ex his circumstantiis oriretur. Sic enim colligere posset aliquis, meritum B. Virginis non fuisse excellentissimum, quia nec fomitem, nec difficultatem in opere virtutis ex parte corporis sentiebat, sed solum illam quæ in unoquoque opere virtutis ex objecto inerat.

Deinde ad excellentiam meriti sufficit excellentia amoris, & promptitudo voluntatis, quæ in illis sanctissimis viris maxima est: Ergo etiam maximum & excellentissimum debet esse illorum meritum, supposito quòd in illo statu merentur. Unde non video quâ probabilitate dici possit, illos mereri continuo augmentum charitatis, diligendo Deum, & nihilominus nunquam perventuros ad eam perfectionem charitatis, in qua possint tam intense ipsum diligere, quam D. Joannes Baptista & Apostoli in via poterunt: nam totum augmentum charitatis quod merentur, statim illis datur, & semper diligunt quantum per charitatem habituatam possunt, quia sine difficultate vel repugnantiâ amant: Ergo incredibile est, quòd semper habebunt sine actus charitatis ita remissos, ut nullorum actibus charitatis, à D. Joanne & Apostolis elicitis, æquivalere possint.

Quare unum ex his necessario dicendum existimo, nempe vel illos sanctos viros, ab eo tempore quo in paradysum terrestrem translati sunt, non mereri; quia licet mortales sint, non sunt tamen conditionibus mortalitatis subiecti, sicut alii homines, qui lege & modo communi in corpore mortali vivunt, subindeque nec sunt propriè viatores, sed quasi medii inter viatores & comprehensores, & veluti æternitatis candidati, ut ait Tertullianus lib. de resurrectione carnis. Vel si ab eo tempore merentur, eorumque meritum duret usque ad illorum mortem, quam pro Christo in fine mundi patientur, eos tunc in gratia & charitate æquatuos ipsos Apostolos, & Joannem Baptistam, subindeque in gloria & beatitudine pares illis futuros. Nec mirum, cum ipsi futuri sint secundi Christi adventus præcursores, Apostoli, nec non Martyres ejus gloriosi, qui (ut loquitur idem Tertullianus) Antichristum sanguine suo extinguunt. Quid horum probabilius & verisimilius sit, prudens Lector judicabit.

ARTICULUS III.

Quid meritum de condigno apud Deum requiratur ex parte ipsius Dei ordinatio operis ad premium, & an illa debeat esse extrinseca, vel sufficiat intrinseca, in voluntate conferendi gratiam ut principium meriti inclusa?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententiæ

Suppono primò: quòd licet apud homines requiratur promissio, pactum, ordinatio, vel ac-

ceptatio, ut meritum obliget de toto rigore justitiæ retribuentem, non tamen ut meritum dicatur condignum premio, aut de condigno mereri premium: nam apud homines, ut meritum dicatur condignum premio, solum requiritur quòd sit relatium ad alterum, & in bonum illius, ut constat ex D. Thoma supra quæst. 21. art. 3. ubi ad rationem meriti erga homines, nullum requirit pactum, promissionem, aut contractum. Ratio etiam suffragatur: nam ad meritum de condigno solum requiritur jus ad premium, juxta leges justitiæ distributiivæ, non tamen commutativæ. Sed ad jus ad premium, juxta leges justitiæ distributiivæ, non requiritur apud homines promissio, acceptatio, vel ordinatio; nam superior distributor ante omne pactum, promissionem, vel acceptationem, tenetur respicere, & cognoscere condignitatem omnium eorum, quibus præmia distribuenda sunt, & talia præmia juxta proportionem meritorum ipsis distribuere: Ergo ad meritum de condigno apud homines non requiritur promissio, pactum, ordinatio, vel acceptatio: unde solum hic loquimur de condignitate meriti apud Deum.

Suppono secundo, ordinationem sive acceptationem operis meriti ad premium, aliam esse intrinsecam, quæ includitur in voluntate conferendi gratiam tanquam principium merendi; aliam vero extrinsecam, quæ consistit in actu positivo Dei libero, quo promittit beatitudinem gloriæ æternæ pro operibus supernaturalibus, à gratia & charitate procedentibus.

Suppono tertio, dupliciter posse concipi, quòd requiratur promissio Dei, vel divina ordinatio ad meritum, nimirum vel tanquam ratio formalis illud constituens, vel solum ut conditio ad ejus complementum requisita. His præmissis.

Circa propositam difficultatem tres versantur Theologorum sententiæ. Prima tenet meritum hominis apud Deum esse posse aliquid ordinatio divina ad premium, tanquam intrinsecam, seu inclusa in voluntate dandi principium merendi, quam extrinsecam & isti superaddita, ac in promissione sive pacto consistente. Ita docere videntur Vazquez, Meratius, & alii ex Recentioribus.

Secunda affirmat ordinationem intrinsecam, & promissionem extrinsecam Dei, ad meritum de condigno hominis apud Deum requiri. Ita Scotus, Nominales, Suarez, Bellarminus, & alii plures, quos sequitur Aravius hic dubio 3. In hoc tamen isti differunt à Scoto & Nominalibus, quòd illi volunt meritum de condigno hominis ad Deum constitui formaliter in sua specie per promissionem, seu ordinationem extrinsecam Dei, tanquam per rationem formalem: Suarez verò, & alii, eam duntaxat tanquam conditionem, meritum de condigno complementum, requirunt.

Tertia sententia, quæ est communis in schola D. Thomæ, asserit ad meritum de condigno hominis apud Deum, requiri quidem divinam ordinationem operis ad premium; eam tamen quæ extrinseca dicitur, & quæ in pacto vel promissione consistit, necessariam non esse, nec ad rationem formalem meriti, nec ad ejus complementum, sed sufficere illam quæ includitur in voluntate dandi gratiam ut principium merendi. Ita Cajetanus, Conradus, Soto, Marcus à Serra, & alii.